

Stefan Wallin sv m.fl.

Skriftligt spörsmål om vilka lagstiftningsåtgärder regeringen ämnar vidta för att legalisera aktiv dödshjälp i Finland

Till riksdagens talman

Eutanasi (från grekiskans "god död") betyder aktiv dödshjälp på egen begäran för en person, som exempelvis lider av en obotlig sjukdom som oundvikligen leder till döden eller som i alla händelser kommer att ha kontinuerliga, outhärdliga plågor under sin återstående livstid även om sjukdomen inte i sig leder till döden.

I situationer där den medicinska vårdens möjligheter är uttömda och det för patienten endast återstår omänskliga fysiska plågor, depression eller panik i väntan på det dödsögonblicket saknar vi dock i Finland idag möjligheten att patienten på sin egen begäran beviljas aktiv dödshjälp.

I diskussionen om patientens situation i livets slutskede bör man inte blanda ihop eutanasi med till exempel terminalvård eller palliativ vård. De ersätter inte varandra. Avgörande vad gäller eutanasi är att den bygger på människans fria och bestämt uttalade egna vilja att dö under klart reglerade, övervakade omständigheter hellre än att med hjälp av smärtstillande eller livsuppehållande vård överleva några dagar till.

Självklart är också att en patient, som ansöker om eutanasi, skall erbjudas konsultation om de traditionella vårdmöjligheter som finns till buds, inklusive terminalvård. Det är också nödvändigt att den palliativa vården, bl.a effektiv smärtlindring, förbättras.

Ur patientens synvinkel är eutanasi i slutändan en fråga om människans rätt att bestämma över sitt eget liv. Det finns ingen etisk norm som kan frånta den döende denna subjektiva rätt. Det finns ingen utomstående som kan ha rätt att tvinga patienten plågas om denne själv anser sig vara förtjänt av ett annorlunda, mänskligt slut.

Frågan om eutanasi har traditionellt varit svår ur samhällets perspektiv. Orsaken är att eutanasi förutsätter att det finns en annan människa, som genom en aktiv handling avslutar patientens liv. Bland annat av denna orsak har eutanasi inte varit lagligt i Finland. I tre andra europeiska länder har man resonerat annorlunda. Nederländerna och Belgien legaliserade eutanasi år 2002, Luxemburg år 2009. Dessutom avskaffade Belgien åldersbegränsningar för eutanasi år 2014. Lagstiftningen i dessa länder är tydlig och vattentät vad gäller de kriterier och den process, som utgående från patientens uttryckliga egna önskemål och i samråd med den medicinska expertisen leder fram till att dödshjälp ges.

Skriftligt spörsmål SS 544/2016 rd

Däremot är assisterat självmord inte olagligt i Finland. Ett assisterat självmord innebär till exempel att en utomstående förser personen med ett vapen eller ett preparat, som personen sedan själv använder med dödlig utgång. Härmed blir det med tanke på principen om likabehandling svårt att motivera varför endast vissa, därtill kapabla, patienter skall ha möjlighet att avsluta sitt liv av plågor medan andra patienter exempelvis i avsaknad av fysisk handlingsförmåga i samma hopplösa, smärtsamma situation inte kan göra det.

En del obotligt sjuka patienter väljer idag att begå självmord, inte sällan under omständigheter som blir traumatiska för efterlevande anhöriga, räddnings- och sjukvårdspersonal samt för utomstående personer, som ofrivilligt blir delaktiga eller vittnen.

Attityderna till eutanasi har förändrats under senare år även i Finland. I flera opinionsmätningar liksom i en nyligen granskad doktorsavhandling (*Terkamo—Moisio 2016, Complexity of attitudes towards death and euthanasia*) konstateras att en klar majoritet av den finländska befolkningen godkänner eutanasi. Enligt undersökningen skulle 85,2 % av den finska befolkningen godkänna eutanasi som en del i vårt nationella hälsovårdssystem. Hela 90 % av befolkningen anser att eutanasi inte är förkastlig och 67 % anser att en lagstiftning som tillåter eutanasi skulle vara till och med nyttigt.

Den riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE konstaterade för sin del redan år 2012 att det kan finnas situationer där eutanasi inte kan nekas, med hänvisningen till etiska grunder (*ETENE 2012, Human Dignity, Hospice Care and Euthanasia, s. 8*). I samma publikation konstateras också att frågan om eutanasi bör granskas i takt med att tiderna förändras.

Inom läkarkåren är attityderna till eutanasi mera tudelade. I den enkät, som Läkarförbundet, Läkarsällskapet Duodecim och hyvä-kuolema-projektet låtit genomföra svarar 40 procent av läkarna att de någon gång lindrat patientens lidande fullt medvetna om, att detta kan förkorta patientens liv. Av dessa ansåg 87 procent att de alltid agerat rätt. Nu vill Läkarförbundet och Duodecim mycket riktigt uppmuntra sina medlemmar att delta i den samhällsdebatt som startat kring frågan om hur man kan förbättra vården av döende patienter (www.duodecim.fi 6.10.2016).

Den kraftiga förändringen i folkopinionen i Finland är relevant. Den framtvingar osökt frågan, på vilket sätt vårt samhälle borde tillmötesgå att en obotlig sjuka människa i livets ofrånkomliga slutskede anser att livsuppehållande vård är rent av förödmjukande jämfört med alternativet att under kontrollerade förhållanden skall få dö på egen begäran. Dagens system med passiv eutanasi (vården avslutas) samt i praktiken tyst acceptans av desperata patienters självmord innehåller nyanser av inhumanitet, diskriminering och hyckleri.

Med hänvisning till 27 § i riksdagens arbetsordning ställer vi följande spörsmål till den minister som saken gäller:

Är regeringen medveten om den starka folkopinionen för eutanasi i Finland och

kommer regeringen att anpassa lagstiftningen så, att den möjliggör aktiv dödshjälp?

Skriftligt spörsmål SS 544/2016 rd

Helsingfors 21.10.2016

Stefan Wallin sv
Paavo Arhinmäki vänst
Pertti Salolainen saml
Antti Kaikkonen cent
Saara-Sofia Sirén saml
Timo Heinonen saml
Hanna Sarkkinen vänst
Antero Vartia gröna
Jari Myllykoski vänst
Mikaela Nylander sv
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Ville Niinistö gröna
Emma Kari gröna
Silvia Modig vänst
Anne-Mari Virolainen saml
Outi Alanko-Kahiluoto gröna
Satu Hassi gröna
Pekka Haavisto gröna
Eva Biaudet sv
Susanna Huovinen sd
Jaana Pelkonen saml
Anders Adlercreutz sv
Krista Mikkonen gröna
Maarit Feldt-Ranta sd
Harri Jaskari saml